

На старті

що потрібно знати самозайня-
тому журналісту, який щойно
прибув до Німеччини

Зміст

Передмова	4
Досвід журналістів-емігрантів	6
Частина 1: Медіаландшафт	11
Як побудований німецький медіаринок	12
Як працюють редакції і як туди можна потрапити	13
Як написати гарне експозе	13
Частина 2: Організаційне	16
Що треба зробити, щоб отримати право працювати?	17
Чи потрібно розмовляти німецькою, щоб працювати в Німеччині?	21
Чи варто проходити практику або займатись волонтерською діяльністю?	21
Які гонорари прийнятні та як найкраще проводити переговори?	22
На що звертати увагу в угодах	25
Як виставляти рахунки	26
Коротко про важливе	28

Частина 3: Справедливість	30
На що звертати увагу?	31
Що робити у випадку дискримінації в редакціях	31
Як поводитись при погрозах і проявах ненависті	34
Психологічна підтримка журналістів і журналісток	31
Частина 4: Корисні посилання – де що знайти?	37
Профспілки та асоціації	38
Інші медійні організації	38
Де знайти можливості фінансування?	39
Школи журналістів і журналісток	39
Підвищення кваліфікації	40
Вихідні дані	41

Шановні колеги,

Журналістика – це не просто робота. Для більшості ця професія – це поклик серця. Багато журналістів і журналісток готові йти на ризик, щоб бути почутими попри критику, щоб відкривати широкому загалу очі на приховані факти і речі.

Є багато причин, чому ви зараз у Німеччині. Деякі з вас були змушені залишити свою країну, тому що ви не могли там безпечно працювати журналістом. Інші мали сімейні або особисті обставини, які привели їх до Німеччини.

Якими б різноманітними ці причини не були, ви всі маєте одну спільну рису: ви стоїте перед початком нової кар'єри в чужій країні, часто майже без знання мови або без потрібних контактів. Вас об'єднує перед усім бажання надалі займатись журналістською справою, тому що ви розумієтесь на тому, про що інші мають знати, тому що ваша точка зору на речі потрібна.

Ми створили цю брошуру, бо медіапростір Німеччини потребує нових і свіжих голосів. Потребує перспектив та досвіду людей, які народились і виростили за межами Німеччини. Бо ви принесете з собою цінні думки та підходи, які покращать журналістику в цій країні.

Метою цієї публікації є сказати всім, хто хоче почати кар'єру журналістки або журналіста в Німеччині: ви не самі. Є багато колег, які починали з самого початку в німецькому медіапросторі після того, як полишили свою батьківщину через різні обставини. Обличчя цих журналісток та журналістів показують, що новий старт у Німеччині складний, але можливий. Також завдяки тому, що ви маєте доступ до широкої мережі колег, які хочуть вас підтримати.

Ми також належимо до них, Neue deutsche Medienmacher*innen (Нові німецькі медіамейкери), мережа журналісток та журналістів без або з інтернаціональними обличчями, які втілюють різноманіття у засобах масової

інформації. Ми об'єднались разом з організаціями n-ost та Freischreiber. Разом ми зібрали важливу інформацію, потрібну (вільним) журналістам, особливо якщо вони нові в Німеччині. На початку викладено огляд принципів роботи німецьких ЗМІ, далі надано багато практичних порад щодо роботи з редакціями і організації власної самостійної діяльності та щодо допомоги у разі дискримінації або погроз.

Ми маємо надію, що ця брошура дасть відповіді на найактуальніші питання і зможе стати першою допомогою при працевлаштуванні в Німеччині. Проте наші дані не мають обов'язкової юридичної сили. Особливо у питанні права перебування та права на роботу кожен випадок має бути розглянутий окремо. Наші дані ми взяли зі сторінки „Handbook Germany“, ще одного проєкту Neue deutsche Medienmacher*innen. Там ви знайдете перевірену та актуальну інформацію дев'ятьма мовами на тему життя та роботи в Німеччині (арабською, фарсі, німецькою, англійською, французькою, пушту, російською, турецькою та українською). Шукайте там інформацію у спірних випадках або запитайте поради на платформі „Together in Germany“.

Ця брошура може бути першим кроком. Ми бажаємо вам успіхів на вашому шляху в німецькому медіапросторі. І якщо ви хочете приєднатися до наших мереж, ласкаво просимо!

Досвід журналістів-емігрантів

Ми запитали журналісток і журналістів, рідною мовою яких не є німецька: «Які виклики ви подолали у Німеччині? І що ви порадите колегам у подібних ситуаціях?»

«На початку моєї журналістської кар'єри найважчим для мене був комплекс меншовартості, тому що моя німецька не була досконалою. Пізніше я зрозуміла, що хороша журналістика – це не лише писати без помилок. Здатність проводити хороші дослідження, знаходити цікаві теми, налагоджувати контакти та добре працювати в команді також є частиною цього – і багато журналістів-мігрантів приносять це з собою. А також гнучкість, нові погляди на різні теми, знання різних мов і культур та доступ до спільнот».

Елла Шиндлер є редакторкою видавництва Nürnberger Presse, відповідальною за стажування. Вона виросла в Україні і приїхала до Німеччини з родиною у віці 16 років.

«Найбільшим викликом для мене було прийти до редакції і показати, що я можу добре працювати, хоча я біженка. Багато людей, щойно чують, що ви з Афганістану чи країни, що воює чи є бідною, мислять стереотипно. Вони вважають, що ви не можете добре працювати. Ви повинні працювати більше за інших, щоб вас побачили та сприйняли серйозно. Навіть якщо вам часто відмовляють, ви маєте почати все спочатку і не лякатися.

На початку я пройшла чотири різні стажування за півроку. Одне із них було на «Tagesschau», і так я потрапила до WDR. Таким чином я познайомилась із людьми, які були дуже добрими та готовими допомогти. Такі люди є всюди. З цими колегами варто розмовляти. Завжди користуйтеся цією можливістю швидко і вчасно. Також цінуйте власний досвід і використовуйте свої знання мов».

Арезао Найб працює редакторкою і авторкою у WDRforyou, журналі ARD «Monitor» і NOWU. Вона народилася та виросла в Кабулі, під час війни працювала журналісткою в Афганістані, перш ніж переїхати до Німеччини.

Віра Блок працює журналісткою-фрілансеркою і зосереджується на радіо на темах, пов'язаних із різноманіттям, рівноправ'ям, міграційними історіями, особливо в соціальних та культурних сферах. Народилася в Грузії.

«Великим викликом було і залишається довести редакціям, які мене ще не знають, що я чогось варта як журналістка. Не лише як мовна посередниця, очевидиця чи фіксерка. А також те, що я маю професійний досвід, який виходить за межі мого походження чи моїх мовних навичок. Виклик, специфічний для роботи на радіо: знову і знову підтверджувати, коли мене запитують, що я теж виступаю на радіо. Бо журналісти з акцентом – рідкість у німецькому медіапросторі».

«Неодмінно треба спочатку вивчити німецьку мову. Якщо ви не можете добре висловлюватися, ви зазвичай не можете продати теми. Ви не маєте шансу показати, яка ви людина. Тоді вам слід подумати про те, що ви привезли з собою зі своєї країни, своєї власної культури. Як ви можете висвітлити політичні теми в Німеччині зі своєї журналістської перспективи? Що вам заважає в Німеччині? Теми, які багато німців – я маю на увазі людей, які тут народилися – не можуть зрозуміти, тому що вони не мали досвіду зростання в іншій країні з іншою культурою і переїзду до Німеччини.

Я сам просто боровся і просив багатьох дати мені шанс. Під час практики мені багато чого обіцяли, але я сказав, що не хочу обіцянок, я хочу контракт. Я отримав свій шанс, хоча тоді мої знання мови були дуже поганими. Керівник редакції сказав мені, що я маю цю енергію, цей запал, який він хоче бачити. Я хочу заохотити також і інших показати, наскільки ви вмотивовані».

Сулейман Тедморі працює в редакційних відділах «STRG F» і «Рапогата» в NDR, де проводить дослідження багатьох різних тем, на основі яких знімаються фільми. У Сирії він також був журналістом і знімав документальні фільми про революцію та війну.

«Для мене на шляху до німецьких ЗМІ найголовнішим був нетворкінг, контакти з іншими колегами. Для цього не можна недооцінювати журналістські семінари та заходи. Потім мені допомогло відповідне стажування. І так, мені довелося боротися зі своїм его за це. У своїй країні я писала до найбільших щоденних газет, а тут я проходила стажування. Правильне рішення.

Як редакторка і письменниця я пропоную новий, інший погляд, якого немає в багатьох письменників-носіїв мови. Я працюю двома мовами і маю досвід роботи в країні, де про свободу преси не йдеться саме собою. Я бачу деякі речі, яких не бачать мої білі колеги. І кожного разу, коли я пишу про бідність, ЛГБТК*-представників, релігію, аборти або фізичне та сексуальне самовизначення в Німеччині, я також маю інший, глибший погляд на підґрунтя, тому що я знаю, як ці теми розглядаються в Ірані. Це збагачує мою роботу в Німеччині».

Негін Бехкам є редакторкою німецького журналу для лесбійок „L-MAG“. Крім того, вона працює позаштатно як для інших німецьких ЗМІ, так і для перськомовних ЗМІ у вигнанні.

«Я вважаю, що в Німеччині люди занадто багато уваги приділяють вимові і таким чином створюють у ЗМІ штучний мовний простір, який не відповідає нормальному повсякденному життю. Звісно, помилок не має бути, але акценти є частиною живої мови. У Великій Британії чи США вони вже є частиною повсякденного життя в ЗМІ.

Людина, рідною мовою якої не є німецька, має впевнено виглядати та сміливо пропонувати власні ідеї та теми. Насамперед під час російської війни в Україні я усвідомив, яким збагаченням для німецьких колег є інші перспективи. Також постійно треба підкреслювати та використовувати свої власні знання мови – більшість редакцій не мають багатомовних редакторів, для них будь-хто з додатковими мовними знаннями є знахідкою».

Данило Білек – фрілансер і редактор відділу української Deutsche Welle, де він виконує різні ролі в онлайн-секторі – від редактора новин до менеджера з якості. Він також працює як фрілансер для німецькомовних ЗМІ, напр. для WDR і Deutschlandfunk у Кельні.

Медіаландшафт

Як побудований німецький медіаринок?

Порівняно з іншими країнами, німецька медіасистема є відносно сильно децентралізованою. Вплив держави невеликий. У рейтингу свободи преси «Репортерів без кордонів» (RoG) Німеччина у 2022 році посіла 16 місце зі 180. За останні роки Німеччина опустилася в ньому на кілька позицій. Причини – збільшення нападів на журналістів та економічно обгрунтоване зменшення різноманітності преси. Загалом німецький медіаринок можна розділити на пресу, телебачення, радіо та інтернет.

Преса: у Німеччині домінують передплатні регіональні газети. Вони характеризуються тим, що мають так званий головний розділ, який стосується міжнародних та загальнонімецьких політичних та економічних питань. Далі йдуть – залежно від того, де продається газета, – різні місцеві розділи для окремих регіонів. До великих видавництв регіональних газет належать Südwestdeutsche Medien Holding GmbH, Funke Mediengruppe та видавнича група Ippen. В них друкують, наприклад, Westdeutsche Allgemeine Zeitung, Sächsische Zeitung, Berliner Zeitung.

Є також деякі національні газети та журнали, які виходять щодня або щотижня. Вони мають сильніший політичний профіль. Приклади: taz, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Spiegel, Stern, Zeit, Welt, BILD.

Телерадіомовлення: телебачення та радіо в Німеччині поділяється на суспільне та приватне. Суспільне мовлення уповноважене державою надавати населенню інформацію, освіту, поради та розваги. Однак воно не має обмежень в оформленні. «Суспільні мовники» фінансуються за рахунок плати за мовлення, яку в Німеччині сплачують усі громадяни, компанії, установи та заклади загального користування. Тут теж є національні та регіональні мовники. Національні приклади: ARD, ZDF, Deutschlandradio. Регіональні приклади: NDR, MDR, SWR, BR, HR

Приватне мовлення не підпорядковується законодавчому мандату, але і не отримує жодних коштів із плати за мовлення для свого фінансування. Існують безкоштовні канали, які фінансуються за рахунок доходів від реклами. Приклади: Sat.1, ProSieben, RTL. Також є канали, які можна дивитися лише за плату. Приклад: Sky.

Інтернет: найбільші представники інтернет-журналістики – це, перш за все, відповідні онлайн-ресурси великої преси чи телерадіомовлення. Приклади: bild.de, spon.de, rtl.de.

Редакції ЗМІ складаються з різних відділів. Кожен відділ висвітлює певні теми, наприклад, політики, бізнесу, спорту чи науки. Всередині кожного відділу процеси та структури є сталими. На процеси сильно впливає ритмічність публікацій. У щоденних газетах проводяться ранкові наради, на яких обговорюються теми, після чого пишуться тексти і верстається газета. Все має бути готове до редакційного дедлайну о певній годині. Для тижневих публікацій зазвичай не проводять щоденних нарад, теми плануються заздалегідь, і є більше часу для дослідження та написання. В онлайн-редакціях також проводяться регулярні наради (як правило, щодня), але в них немає редакційного дедлайну. Тексти часто доводиться допрацьовувати «якнайшвидше», їх публікують, щойно вони готові.

Як працюють редакції та як можна туди потрапити?

Якщо ви хочете запропонувати ЗМІ свій матеріал, найкраще спрямувати свою пропозицію одразу в потрібний відділ. Важливо, щоб зміст і форма матеріалу відповідали цьому ЗМІ. Після перевірки цього вам потрібно знайти правильну контактну

особу. Можливо, допоможуть колеги, які також працюють у цьому ЗМІ. Або ж ви можете переглянути вихідні дані видання, щоб дізнатися, хто керує відділом, якому б відповідав ваш матеріал. Відділи зазвичай мають загальну електронну адресу, якою керує помічник. Ви також можете надіслати туди пропозиції у формі експозе (див. нижче). Якщо електронної адреси немає, ви можете запитати її за загальним номером телефону. Іноді можна знайти і безпосередню адресу редактора. Оберіть того, хто найближчий до вашої теми і відправте їй або йому експозе.

Як написати гарне експозе

Експозе – це короткий текст, який висвітлює тему та зміст вашого матеріалу. Кожен, хто прочитав експозе, повинен мати приблизне уявлення про те, про що йдеться та як може виглядати ваш текст. Саме по собі експозе є коротким. Вистачить кількох рядків/речень, як правило, не більше двох абзаців. Мова має бути простою. Не так просто визначити найголовніше й описати його кількома реченнями. Однак редактори, яким ви надсилаєте своє експозе, зазвичай мають мало часу та часто отримують багато різних пропозицій щодо тем. Для них важливо, щоб експозе надало їм всю необхідну інформацію за короткий

час, щоб вони могли вирішити, чи підходить їм ваша пропозиція.

Назвіть тему одним реченням. Потім поясніть, у чому полягає подія або чому вона є особливо актуальною та важливою для суспільства чи цільової групи ЗМІ/відділу.

Напишіть одне-два речення про те, як ви хочете реалізувати тему (репортаж, нарис, інтерв'ю тощо). Також опишіть заплановану довжину (у символах або хвилинах). Якщо ви вже знаєте, ким можуть бути головні герої, можете додати і це.

Якщо ви вперше пропонуєте редактору тему, ви також можете написати кілька коротких речень про себе: яку освіту та досвід роботи маєте та в якому ЗМІ вже працювали. Якщо у вас є веб-сайт або зразки робіт, дайте на них посилання.

Якщо ви хочете запропонувати ЗМІ свій матеріал, найкраще спрямувати свою пропозицію одразу в потрібний відділ. Важливо, щоб зміст і форма матеріалу відповідали цьому ЗМІ. Після перевірки цього вам потрібно знайти правильну контактну особу. Можливо, допоможуть колеги, які також працюють у цьому ЗМІ. Або ж ви можете переглянути вихідні дані видання, щоб дізнатися, хто керує відділом, якому б відповідав ваш матеріал. Відділи зазвичай мають загальну електронну адресу, якою керує помічник. Ви також можете надіслати туди пропозиції

у формі експозе (див. нижче). Якщо електронної адреси немає, ви можете запитати її за загальним номером телефону. Іноді можна знайти і безпосередньо адресу редактора. Оберіть того, хто найближчий до вашої теми і відправте їй або йому експозе.

ВАЖЛИВИМИ ПОСАДАМИ В РЕДАКЦІЇ Є:

- **Головний редактор або редакторка:** керує контентом, координує всю редакційну команду та розвиває її. Вирішує фундаментальні питання, наприклад, щодо бюджету, персоналу, макету чи змісту. Рідко бере участь у повсякденних справах.
- **Керівники і керівниці відділів:** вирішують, який контент з'являється у відповідному розділі. Вони також координують процеси у відділі.
- **Чергові менеджери і менеджерки (CvD):** керують повсякденною редакційною роботою, проводять наради, стежать за поданням матеріалу, планують контент і є контактною особою для повсякденних справ.
- **Редактори та редакторки:** досліджують теми, пишуть і редагують тексти. Переважно вони зосереджені на конкретній тематиці, на якій знаються особливо добре.
- **Асистенти та асистентки:** допомагають в організаційній роботі відділу. Вони відповідають на невеликі запити та координують зустрічі чи поїздки.
- **Бухгалтерія:** відділ у редакції, який відповідає за фінанси. Співробітники піклуються, наприклад, про виплату гонорарів.

Організаційне

Що треба зробити, щоб отримати право працювати?

У Німеччині кожен може працювати журналістом або журналісткою. На відміну від лікарів, фармацевтів чи юристів журналісти та журналістки не мають отримувати визнання своєї професійної кваліфікації. Відповідно до статті 5 Конституції свобода преси забезпечується вільним доступом до журналістики.

Проте, звичайно, є певні перешкоди. Щоб отримати дозвіл працювати журналістом-фрілансером, у вашій посвідці на проживання має бути чітко вказано «праця дозволена» (Erwerbstätigkeit gestattet) або «самозайнята діяльність дозволена» (selbstständige Tätigkeit gestattet). Якщо ви є особою, яка має право на притулок, біженцем або особою, яка має право на додатковий захист, ця інформація зазвичай міститься на зеленому аркуші, який ви отримуєте від міграційних органів разом із своїм дозволом на проживання. Якщо ваш дозвіл на проживання не дозволяє самозайнятості, ви можете, за певних умов, подати заяву на дозвіл на проживання відповідно до [розділу 21, параграф 6](#) Закону про проживання до міграційної служби.

Це означає, що перш ніж ви зможете почати, ви повинні отримати чимало документів. Залежно від того, звідки ви родом і скільки вам років, вимоги можуть бути спрощеними, суворими або дуже суворими.

Якщо ви походите з країни Європейського Союзу, Європейської економічної зони чи Швейцарії та зареєструєте своє основне місце проживання в Німеччині, ви отримаєте ідентифікаційний податковий номер (Steueridentifikationsnummer) і зможете почати працювати завдяки праву на свободу пересування. Однак, якщо ви хочете працювати як фрілансер і потім виставляти рахунки, вам потрібен також податковий номер (Steuernummer). Ви повинні подати відповідну заяву до місцевої податкової служби.

Якщо ви приїхали з країни, відмінної від згаданих вище, ви повинні подати заяву на дозвіл на роботу. Для мігрантів дозвіл на роботу безпосередньо пов'язаний із посвідкою на проживання. Існує багато різних дозволів на проживання (блакитна карта, віза для пошуку роботи, віза для навчання та інші). Ви можете знайти їхній докладний перелік німецькою мовою [тут](#), а сторінку з інформацією українською мовою можна знайти на цій сторінці [Довідника Німеччини](#).

Якщо ви хочете стати самозайнятою особою, вам потрібна віза/дозвіл на проживання для роботи фрілансе-

ром відповідно до параграфу 21 (5) Закону про проживання. Дозвіл на проживання може бути надано для фрилансерської роботи, якщо від цього можна очікувати позитивних економічних чи культурних ефектів. Це так зване дискреційне повноваження. Це означає, що дозвіл надається на розсуд відповідального органу у справах іноземців і не може бути оскаржене.

Крім того, ви повинні подати чимало інших документів. Це резюме, свідоцтво про членство в медичній страховій компанії, прогноз очікуваного прибутку, підтвердження витрат на оренду та багато іншого.

Не потрібно надавати доказів спеціальної освіти, тому що в Німеччині кожен може працювати журналістом. Перш за все, міграційна служба перевіряє, чи є ваші дані реалістичними та чи можете ви прожити на свій прибуток. Більше інформації можна знайти [тут](#) німецькою мовою. Пояснення українською є [тут](#).

Якщо ви є біженцем/біженкою, все залежить від вашого поточного статусу. Якщо у вас обмежене право на перебування в країні або ваша процедура надання притулку ще не завершена, ви не отримаєте дозвіл на самозайнятність. Якщо ваша заява про надання притулку була схвалена, тобто ви отримали статус захисту як особа, яка має право на притулок, як біженець або як особа, яка має право на додатковий захист,

ви можете працювати як найманий працівник або як самозайнята особа без обмеження. На ринку праці до вас діють ті самі правила, що й до громадян Німеччини.

Особливий статус мають люди, які мають посвідку на проживання за § 24 AufenthG. Наразі (станом на липень 2022 року) це стосується людей з українським громадянством, їхніх сімей та, за певних умов, також громадян третіх країн, які виїхали з України після 24 лютого 2022 року.

З цим статусом ви легко можете працювати журналістом-фрилансером. Для цього достатньо офіційного документа, що посвідчує особу.

ОСОБИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ТАКОЖ МОЖУТЬ ОТРИМАТИ ПОСВІДКУ НА ПРОЖИВАННЯ ЗГІДНО З § 24. ЦЕ СТОСУЄТЬСЯ ТАКИХ КАТЕГОРІЙ:

- Особи, які були визнані біженцями в Україні або мали інший статус міжнародного чи національного захисту та залишили Україну після 24 лютого 2022 року. Для доказу виїзду достатньо пред'явити український паспорт або проїзний документ.
- Нуклеарна сім'я громадян України або осіб, які були визнані біженцями в Україні або мали інший міжнародний або національний статус захисту та залишили Україну після 24.02.2022. Нуклеарну сім'ю становлять подружжя та неповнолітні діти і пасерби або батьки неповнолітніх дітей, які не перебувають у шлюбі. Але вони проживали разом в Україні. Громадянство сім'ї не має значення. Якщо інший член сім'ї проживав із вами в Україні та перебуває на вашому утриманні (наприклад, тому що він або вона потребує догляду або фінансово залежить від вас), цей член сім'ї також може подати заяву на отримання дозволу на проживання відповідно до параграфу 24. Неодружені партнери, які живуть у постійних стосунках, також вважаються частиною нуклеарної сім'ї.

Особи, які мали **дозвіл на постійне проживання** в Україні та **не можуть**

Досвід показує, що багато рішень залежать від розсуду службовців міграційних органів. Тому важко дати загальні поради. Але варто мати хорошу мережу контактів, медіаорганізації також часто допомагають. Щоб дізнатися більше, зверніться до інших установ. Гарною відправною точкою є наші багатомовні колеги з Handbook Germany та Together in Germany.

ЩОБ ОТРИМАТИ ЦЮ ВІЗУ/ДОЗВІЛ НА ПРОЖИВАННЯ, ВИ ПОВИННІ ВІДПОВІДАТИ ПЕВНИМ ВИМОГАМ. ЦЕ ВКЛЮЧАЄ:

- Ви маєте фінансове забезпечення вашої бізнес-ідеї.
- Якщо ви хочете працювати на гонорарній основі, **вам потрібні листи про наміри співпрацювати**. Потрібні принаймні два листи про наміри від редакторів, які підтверджують, що вони хочуть працювати з вами (з інформацією про тип, обсяг і опис діяльності). Ймовірність отримати лист про наміри стає більшою, якщо редактори вже знають вас. Тому бажано подавати заявку на цю форму дозволу на проживання, лише якщо ви вже мали можливість налагодити контакти з відповідною редакцією через іншу форму дозволу на роботу, наприклад, через стажування.
- Якщо вам більше 45 років, ви також повинні надати підтвердження того, що ви заробили достатні кошти на старість. У випадку самозайнятих осіб це в принципі можна підтвердити їхніми власними активами в будь-якій формі, правом на отримання пенсії, отриманим за кордоном та/або в Німеччині, або бізнес-активами.
- Як орієнтир, процедурна інформація щодо права на проживання Державного офісу імміграції (LEA) Берліна зазначає: Ви повинні бути в змозі довести, що ваша пенсія перевищує 1340,47 євро на місяць або ви маєте активи на суму понад 195 104 євро з 67 років. Виняток становлять громадяни Туреччини та деяких інших країн, вони звільнені від цього.

Чи потрібно розмовляти німецькою, щоб працювати в Німеччині?

Журналістика та медіаіндустрія змінюються. Не всі напрямки журналістської діяльності потребують наразі ідеального знання німецької мови. У журналістській команді ви точно будете затребувані, навіть якщо не володієте досконало німецькою, але володієте англійською та мовами програмування. Редакції, що займаються транскордонними та міжнародними дослідницькими проектами, також відкриті для багатомовних колег. Загалом те, наскільки вас залучать до команди як автора чи співробітника, дуже залежить від редакції та людей, які там працюють. В останні роки медіакомпанії загалом усвідомили, що більша різноманітність корисна для репортажів. І певні зміни в цьому плані, безумовно, настануть.

Тим не менш, тим, хто розповідає про Німеччину для німецькомовної цільової групи, необхідно якомога більше вдосконалити свою німецьку мову. З одного боку, щоб менше залежати від допомоги з перекладом джерел, співрозмовників і текстів. З іншого боку, мати можливість краще спілкуватися з колегами в ре-

дакції. На допомогу можуть прийти безкоштовні інструменти на основі штучного інтелекту для перекладу або перевірки орфографії як [DeepL](#), [Duden-Mentor](#) або [LanguageTool](#). Проте ці інструменти треба використовувати з обачністю, якщо йдеться про конфіденційну інформацію. Ви можете знайти більше інформації про вивчення німецької мови [тут](#).

Незалежно від вашого знання німецької мови ви можете почати працювати журналістом або журналісткою. Однією з можливостей є робота з німецькомовними співавторами. Перевага спільної роботи полягає в тому, що редактори і редакторки більш відкриті для надання вам роботи, якщо вони вже знають когось із авторської групи.

Чи варто проходити практику або займатись волонтерською діяльністю?

У Німеччині нелегко починати з нуля, якщо вже маєш багаторічний досвід роботи або працював на відповідальній посаді. Тим не менш, варто пройти стажування, адже так можна познайомитись із редакці-

єю та процесами зсередини – і, що найважливіше, – редактори краще вас знатимуть. Важливо обговорити заздалегідь і впродовж стажування, що ви очікуєте від нього.

Загалом, щоб працювати журналістом, вам не потрібне навчання в Німеччині. Але досвід показує, що проходження стажування за сумісництвом у медіакомпанії або навчання на факультеті журналістики має багато переваг. Навіть якщо ви не отримаєте жодних технічних навичок, таке навчання варте того, оскільки за цей час у вас є можливість налагодити професійні зв'язки, випробувати та показати себе.

Однією з проблем є те, що таке навчання часто оплачується мало або взагалі не оплачується. Але є гранти, на які можна претендувати. Процес відбору на стажування іноді не такий простий. Ми рекомендуємо зв'язатися з колишніми стажерами та попросити поради, як підготуватися та на що звернути увагу. Тобто тут також потрібні контакти.

Які гонорари прийнятні та як найкраще проводити переговори?

Для журналістів немає мінімальної заробітної плати, а оскільки журналістам-фрілансерам платять за кожне окреме завдання, їм важко орієнтуватися на чинні тарифи для найманих журналістів.

Журналісти-фрілансери часто отримують гонорари за рядок або сторінку. Це означає, що вони отримують фіксовану суму за кожен рядок або сторінку журналу свого допису. Це не завжди справедливо, оскільки деякі статті потребують набагато більше зусиль, ніж інші. Тому зазвичай справедливіше, якщо медіа платять щоденну або погодинну ставку. Бо лише тоді реально оплачується фактичний робочий час.

Скільки гонорару можна вимагати, сказати важко. За даними Freischreiber-Honorarreport, валовий дохід постійного журналіста із середнім професійним досвідом (від п'яти до десяти років) становить 3538 євро на місяць. Щоб визначити середньоденну ставку, додайте 300 євро на операційні витрати та розділіть ці гроші на робочі дні журналіста-фрілансера. Якщо відняти відпустку, вихідні, державні свята та лікарняні, у вас буде 214 робочих днів на рік. Якщо ви віднімете від цього ще 20 відсотків, оскільки журналісти-фрілансери також витрачають час на дослідження, пошук тем, ведуть бухгалтерію та пишуть клієнтам, залишається 171,2 робочих дні на рік або 14,27 робочих дні на

місяць), тоді середня денна ставка становитиме 268,96 євро (33,62 євро погодинна ставка).

Фактичні гонорари в Німеччині можуть варіюватись залежно від клієнта, форми публікації, охоплення чи тематики: згідно з Freischreiber, середня погодинна ставка для taz становить 14,63 євро, для Tagesspiegel 15,18 євро та для Zeit Online 18,75 євро, для Spiegel Online 20,56 євро, для NDR 27,18 євро, для Deutsche Welle 28,13 євро, для WDR 37,50 євро. Якщо ви хочете дізнатися, скільки в середньому платять певний замовник, ви можете самостійно переглянути це на веб-сайті аналізу гонорарів (www.wasjournalistenverdienen.de).

ПРОТЕ ЧАСТО МОЖНА ДОМОВИТИСЯ ПРО ГОНОРАРИ. ОСЬ КІЛЬКА ПОРАД ЩОДО ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ:

- **Добре підготуйтеся.** Якщо ви знаєте, скільки зазвичай платять редактори, ви можете домовитися про кращі умови.
- **Пам'ятайте про три ціни.** Перш ніж вести переговори, подумайте про бажану плату, оплату-прив'язку (вона вища, і ви називаєте її на початку, щоб отримати бажану плату в кінці) та найнижчу оплату (ви відхиляєте все, що нижче).
- **Виберіть правильний час.** Найкраще вести переговори, коли редактори приймуть ваше експозе та матимуть бажання вас найняти.
- **Говоріть першим.** Добре, якщо ви спочатку назвете суму (вашу оплату-прив'язку).
- **Поставтеся серйозно до найнижчої рамки.** Ви окреслили свою червону лінію – дотримуйтеся її.
- **Ви працюєте не заради честі.** Слава чи стаття про щось важливе – зрозумілі мотиви для журналістської роботи. Але нехай це не змушує вас працювати за менші гроші.
- **Емпатія та розмова на рівні очей.** Домовлятися – так, сперечатися – ні. Переговори можуть бути дружніми, це не обов'язково має бути сварка.

На що звертати увагу в угодах

Кожен, кому видавництво доручить написати статтю, також отримає від видавця авторський договір. Він регламентує рамки та умови співпраці. Видавці та незалежні автори мають різні інтереси з багатьох питань. Ось те, на що ви можете/має звернути увагу в авторському договорі:

Виключне/ексклюзивне право на використання: якщо планується багаторазове використання матеріалу, необхідно надати «неексклюзивні» або «одноразові» права. Надання «виключного» або «ексклюзивного» права на використання є прийнятним, лише якщо про вторинне використання не може бути й мови. Стосовно журнальних текстів «виключно» або «ексклюзивно» діє правило строком на один рік

Можливість передачі: багато контрактів тепер передбачають, що видавець може передавати права використання третім особам. Як журналіст ви конкуруєте самі з собою і втрачаєте контроль над публікаціями. Як правило, таке положення має бути доповнене збільшенням гонорару відповідно до додаткової можливості використання (можливо, як частки доходів

від ретрансляції) та зобов'язанням видавця надавати інформацію про такі доходи. Принаймні автора треба запитати в будь-якому випадку.

«Видавничі застереження»: у минулому в контрактах зазвичай передбачалося, що права на використання надаються на користь публіцистського об'єкта. Сьогодні видавці часто намагаються поширити права на всі об'єкти свого підприємства. Як правило, це не вигідно для автора, оскільки гонорар рідко коригується з урахуванням розширених можливостей використання. Особливо у випадку видавців щоденних газет із кількома незалежними об'єктами (наприклад, Holtzbrinck), багаторазовий продаж одного й того самого тексту двом або трьом газетам стає неможливим за такої умови.

Права редагування: матеріали часто готуються під час попередніх переговорів із редакторами (кілька редакційних циклів, тривалі попередні переговори), а потім переглядаються під час одного або кількох редакторських циклів після подання. Як правило, видавцям надається право редагувати тексти. Це необхідно і має сенс, оскільки часто потрібні незначні коригування з причин компоновання та формату. Однак право на редагування завжди повинно бути обмежене «значущими» правками, все інше може бути зроблене лише за попередньої згоди автора.

Додаткові права: Додаткові права – це ті права, які не потрібні для основної мети контракту, наприклад, права на переклад, права на книги, права на фільми, права на виконання. Як правило, ці права включені в надання прав. Слід бути обережним, якщо не можна виключати, що текст стане книгою чи фільмом – якщо ви надали ексклюзивні права виключно редакції, можливо, ви більше не зможете використовувати відповідний текст для фільму чи книги без її згоди.

Як виставляти рахунки

Щоб журналісти-фрілансери в Німеччині отримали свій гонорар, вони мають виставити рахунок. Що має бути включено в рахунок-фактуру, регулюється Законом про податок на додану вартість (параграф 14 – виставлення рахунків-фактур). Це обов'язкова інформація:

1. Ваше ім'я та адреса
2. Назва та адреса клієнта
3. Дата рахунку-фактури
4. Номер рахунку-фактури (має бути послідовним, ніколи не призначається двічі)

5. Опис послуг (кількість, обсяг, тип, можливо також кількість відпрацьованих годин або днів)
6. Період виконання та/або дата поставки
7. Чиста сума
8. Ставка ПДВ (зазвичай 7 відсотків для журналістів)
9. Сума податку з продажу
10. Валова сума
11. Податковий номер

Якщо ви офіційно проживаєте в іншій країні, вам не потрібно вказувати податок із продажу в рахунок-фактурі. Натомість у рахунок-фактурі має стояти примітка: «Податкове зобов'язання отримувача послуг». Якщо ви походите з країни ЄС, ваш ідентифікаційний номер податку з продажів (USt-IdNr) і ідентифікаційний номер замовника також повинні бути вказані в рахунок-фактурі. Якщо ви є резидентом третьої країни, ваш податковий номер має бути вказаний у рахунок-фактурі.

Окрім цієї інформації, у рахунок-фактурі бажано вказати такі три пункти:

12. Короткий супровідний лист
13. Термін оплати
14. Ваші банківські реквізити.

Якщо ви маєте малий бізнес (обсяг продажів за попередній рік менше

22 000 євро) і тому не сплачуєте податок з продажів до податкової служби, вам не потрібно вказувати це в рахунку-фактурі. Замість цього необхідно казати відповідну примітку. Наприклад, воно може бути сформульовано так: «Не обкладається податком із продажу згідно з § 19 UStG».

Ось як може виглядати такий рахунок:

1 Freya Schreiber
Autorenannee 1
79098 Freiburg

2 Max Mustermann
Zeitungsmagazin
Musterweg 1
12345 Musterstadt

Freiburg, 15.06.2020 3

4 Rechnung Nr. 2020-001

12 Sehr geehrte Damen und Herren,
für Ihren am 01.01.2020 durch Herrn Max Mustermann erteilten Auftrag für das Zeitungsmagazin berechne ich Ihnen folgende Kosten:

Beschreibung	Betrag
5 Redaktioneller Beitrag: Artikel zum Thema „BASICS – Rechnung schreiben: aber richtig“	
6 Vereinarbete Länge: ca. 5.000 Zeichen	500,00 €
Leistungszeitraum: Juni 2020	
Lieferdatum: 15.06.2020	
Zwischensumme Netto	500,00 € 7
8 Zuzüglich Umsatzsteuer 7%	35,00 € 9
Gesamtbetrag	535,00 € 10

13 Bitte bezahlen Sie die Rechnung binnen zwei Wochen an die unten genannte Bankverbindung.

Mit freundlichen Grüßen

Freya Schreiber

Freya Schreiber
Autorenannee 1
79098 Freiburg
Deutschland

11 Email: XXX
Telefon: XXX
St-Nr: XXX

14 Bank: XXX
IBAN: XXX
BIC: XXX

Коротко про важливе

Кінцеві терміни: кінцеві терміни, встановлені для вас офіційними установами, рідко можуть бути легко продовжені. Однак період не починається з дня, коли орган влади написав листа, а лише тоді, коли лист надійшов до вас. Якщо точна дата не вказана, «чотири тижні» – це 28 днів; Якщо написано «один місяць», у вас є 30 днів.

Прескарта: Прескарта є підтвердженням того, що ви працюєте журналістом або журналісткою повний робочий день. Надається різними журналістськими асоціаціями (BDZV, DJV, dju, MVFP, Freelens, VDS) за єдиними правилами. Без винятків. Як доказ своєї журналістської діяльності ви можете, наприклад, надати публікації та рахунки за останні кілька місяців, а також підтвердження членства у фонді соціального захисту митців. Прескарта допомагає, наприклад, акредитуватися на заходи, але часто без неї можна обійтися. Наприклад, коли редакція підтверджує, що вона доручила вам зробити матеріал про цю подію. Однак прескарта стане в нагоді, якщо вам потрібен короткочасний доступ до зони, заблокованої поліцією.

Соціальне страхування / Фонд соціального страхування митців (KSK):

У Німеччині кожен повинен мати медичне страхування. Розмір внесків залежить від доходу. Для журналістів-фрілансерів, які живуть у Німеччині, фонд соціального страхування художників сплачує половину внесків. Умова полягає в тому, щоб ви заробляли не менше 3900 євро на рік як журналіст-фрілансер. Однак на початку роботи журналістом або журналісткою існують винятки. У будь-якому випадку спробуйте потрапити в KSK. Тут також можуть допомогти рекомендаційні листи журналістських організацій. Там же можна отримати консультацію. Процес вступу до KSK може тривати кілька місяців. Проте дата вступу визначається ретроспективно з дня подання заяви про вступ. Більше інформації: www.kuenstlersozialkasse.de.

Витрати: якщо вам потрібно кудись поїхати для підготовки матеріалу, запитайте свого замовника, чи покриваються ці витрати. Якщо вони не покриваються, ви можете вирахувати ці витрати у своїй податковій декларації, а потім вам можна буде сплатити менший податок. У будь-якому випадку ви повинні зберігати всі рахунки та квитанції.

Податки: якщо ваш оборот (не прибуток) становить менше 22 000 євро на рік, вам не потрібно стягувати податок з продажу (регулювання малого бізнесу). Але якщо ви

перевищете цю суму, ви більше не зможете використовувати регулювання малого бізнесу в наступному році. Це правило не є перевагою: адже журналістам-фрілансерам дозволено стягувати 7 відсотків податку з продажів (знижена ставка податку замість звичайних 19 відсотків), але також вони повинні сплачувати податковій інспекції лише 2,2 відсотка. Дуже важливо: ви повинні подати податкову декларацію за попередній календарний рік до 31 липня. Якщо ви пропустите дедлайн, це обійдеться вам не менш ніж 25 євро на місяць. Ви можете знайти більше інформації про податкові декларації тут, на веб-сайті Handbook Germany.

Справедливість

На що звертати увагу?

Ви любите свою роботу, і теми ваших матеріалів важливі для вас. Але все ж ви повинні вміти добре заробляти на цьому. І тому найперше, що вам потрібно зробити, це поррахувати, скільки вам потрібно заробити в день, щоб ви могли добре почуватись.

Буває, що ЗМІ можуть попросити вас дати інтерв'ю, якщо ви походите з країни, яка часто потрапляє в новини. Обов'язково скажіть, що хочете отримати за це гроші. Наприклад, ви можете попросити плату за дослідження. Не даруйте свою експертизу!

Коли ви отримуєте замовлення, підтвердьте електронною поштою такі важливі домовленості як гоно-рар, витрати, тривалість і дедлайн. Бо якщо виникне суперечка, треба вміти довести те, про що ви домовилися. Ви можете виставити рахунок одразу після здачі свого матеріалу. У ньому ви обов'язково повинні встановити кінцевий термін оплати, який ви можете вільно вибрати. Зазвичай один або два тижні, іноді 30 днів.

Якщо ви маєте справу з державними установами, перевіряйте інформацію, тому що працівники установ теж припускаються помилок. Ніколи не покладайтеся на усну

інформацію і завжди наполягайте на тому, щоб отримати її письмово. Якщо ви не згодні з рішенням, ви можете заперечити його письмово. Для цього немає правил, достатньо простого листа з кількох речень. Але не всі державні установи дозволяють подавати заявки та заперечення електронною поштою.

Що робити у випадку дискримінації в редакціях?

Багато журналістів-мігрантів зазнають дискримінаційного досвіду на своєму робочому місці. Їхня журналістська об'єктивність заперечується через їхнє походження. Їм доводиться чути, що вони отримали роботу лише через нібито «мігрантську квоту». Або вони стають мішенню для дурних коментарів і жартів через колір шкіри, ім'я або акцент – при цьому ніхто з колег не втручається і не стає на захист.

Тим не менш, багато редакторів не бачать у цьому проблем: «Дискримінація? В нас її немає». Але видавництва та канали не є вільними від дискримінації. Тому важливо, щоб потерпілі знали свої права. І роботодавцям важливо знати, що входить до їхніх обов'язків. Лише тоді можна боротися з дискримінацією.

Немає єдиної стратегії уникнення дискримінації, як і не існує срібної кулі для боротьби з нею. Саме тому ми маємо продовжувати говорити про цю проблему. Оскільки для багатьох із потерпілих досвід дискримінації пов'язаний із почуттям сорому та провини, це змушує їх зрештою замовкнути. Інші бояться, що не отримають більше роботи, якщо будуть чинити опір – занепокоєння, яке цілком виправдане. Тому жоден із перелічених нижче кроків не є обов'язковим. Але будь-хто, хто зазнає дискримінації, повинен знати, які існують шляхи та варіанти боротьби із нею.

1. Вас дискримінують?

На перший погляд, це дуже просте питання. Антидискримінаційна асоціація Німеччини має чітку відповідь.

Дискримінація завжди виникає, коли

- хтось прямо чи опосередковано
- через характеристику, яка заслуговує на захист (походження, стать, релігія, вік, сексуальна приналежність, інвалідність)
- перебуває в невідповідній становищі без об'єктивного виправдання.

Немає значення, чи є відповідна ознака фактичною чи просто приписуваною.

Наприклад, піддається дискримінації той, хто не має права озвучувати власні радіорепортажі через російський акцент, а колегам з англійським або французьким акцентом це дозволяється. Темношкірі тележурналісти, які змушені купувати косметику самостійно, а їхні білі колеги отримують її від каналу, зазнають дискримінації. Будь-хто, кому кажуть, що як особа з міграційною історією ви не можете об'єктивно висвітлювати проблеми мігрантів, оскільки самі постраждали, зазнає дискримінації.

Розпізнати дискримінацію

У повсякденній роботі зовсім не легко розпізнати дискримінацію та визначити її як таку: тому що ви не знаєте, чи щось все ще є в межах допустимого, чи межу вже перейдено. Бо колеги категорично заперечують, що це дискримінація. Або тому, що свідомо чи несвідомо не хочеться опинитися в ролі дискримінованої особи. Тим не менш, будь-хто, до кого без об'єктивних причин ставляться гірше, ніж до його колег, будь-хто, кого прямо чи опосередковано принижують через фактичний або приписуваний факт міграції, зазнає в таких ситуаціях дискримінації – і має діяти.

2. Що можна зробити у випадку дискримінації?

Антидискримінаційна асоціація Німеччини рекомендує наступні кроки:

Безпосередньо в ситуації

Бережіть себе: дискримінація шкодить і може здаватися принизливою. У такій ситуації не потрібно нікому нічого доводити. Не потрібно бути особливо спритним або відразу «правильно» реагувати. Але ви також не повинні погоджуватися на дискримінацію. Важливо відчувати, що було б добре для вас у цій ситуації – і потім діяти інтуїтивно. Залишити цю ситуацію буде так само добре, як і піти на протистояння або сказати чітко «стоп!». Ви також повинні зрозуміти, що навіть визнати свій дискримінаційний досвід як такий є великим досягненням.

Зберігайте спокій: глибоко вдихніть і не дозволяйте вивести себе з рівноваги. Потрібно намагатися зберігати спокій і чітко висловити свою позицію. Ви також повинні запитати про причини такої поведінки чи рішення та якомога чіткіше вказати, що і (якщо можливо) чому ви з цим не згодні.

Шукайте прихильників: це можуть бути (не)заангажовані колеги, до яких ви можете підійти та залучити їх як емоційну підтримку чи пізніше як свідків.

Забезпечте надійні докази: ви повинні мати письмову інформацію про причину рішення чи дії, щоб мати докази. Вам також слід запам'ятати імена причетних або свідків ситуації. Якщо, наприклад, ви маєте

темну шкіру і вас єдиного стажера не беруть на роботу як журналіста після навчання навіть попри те, що всі відгуки були позитивними та всі матеріали були надіслані, ви повинні задокументувати це письмово. *um einen Beweis zu haben. Ebenso solltet ihr Namen von Beteiligten oder Zeug*innen einer Situation notieren. Werdet ihr beispielsweise als Journalist*in of Color als einzige*r Volontär*in nach der Ausbildung nicht übernommen, obwohl alle Feedback-Gespräche positiv waren und alle produzierten Beiträge gesendet wurden, solltet ihr genau das schriftlich dokumentieren.*

Після завершення ситуації

Задокументуйте дискримінацію:

важливо якомога швидше створити протокол про дискримінаційну ситуацію.

Шукайте підтримки у своєму соціальному середовищі: корисно поговорити з людьми з вашого власного оточення, які мають досвід дискримінації. Це можуть бути друзі, довірені особи, колеги або контактна мережа, такі як Neue deutsche Medienmacher*innen.

Шукайте професійної підтримки: у

великих ЗМІ є посада спеціаліста з рівних можливостей. Відвідування антидискримінаційного консультативного центру також може стати в нагоді. Там ви можете зв'язатися з консультантами, які допоможуть вам класифікувати або обробити те,

що ви пережили. Вони також можуть допомогти вам вирішити, які наступні кроки мають сенс. Якщо ви бажаєте пред'явити судові претензії, вам слід якнайшвидше звернутися до фахівця, оскільки такі претензії можуть закінчитися через два місяці після того, як стало відомо про дискримінацію. Контакти доступні за посиланням <https://bit.ly/3kcdtTP>

Більше інформації німецькою ви знайдете тут: <https://neuemedienmacher.de/diskriminierung/>

Як поводитись при погрозах і проявах ненависті

У Німеччині журналісти та журналістки також стають жертвами фізичного та психологічного насильства у своїй роботі. Це може бути пов'язано з темами, які вони висвітлюють. Або просто із зовнішнім виглядом або ім'ям. Якщо ви, як журналіст-фрілансер, пишете на делікатні теми або очікуєте бурхливої реакції на ваші репортажі, має сенс заздалегідь поговорити з редакцією, щоб уточнити, які кроки будуть вжиті та хто несе відповідальність у разі виникнення загрозової ситуації:

- ким можна зв'язатися в редакції, якщо ви отримуєте листи ненависті електронною поштою чи в соціальних мережах?
- Хто відповідає за управління спільнотою та підтримку каналів соціальних мереж у зв'язку з вашою публікацією?
- Чи є правова допомога редакції у разі погроз?
- Хто несе можливі витрати, якщо заходи підтримки потерпілих журналістів стануть необхідними після погроз і нападів?

Кодекс захисту

Разом з іншими партнерами зі співпраці Neue deutsche Medienmacher*innen розробили кодекс захисту: <https://schutzkodex.de> (німецькою мовою). Кодекс містить стандарти поведінки для редакцій і конкретні заходи захисту для підтримки журналістів. Багато німецьких ЗМІ вже взяли на себе зобов'язання дотримуватися кодексу захисту. Якщо редакція, з якою ви працюєте, не входить до їхнього числа, надішліть їй посилання, щоб вони могли дізнатися більше.

Вказівки для журналістів у загрозових ситуаціях

У цифрову епоху погрози пишуться та надсилаються швидко. Ненависть в Інтернеті є великою проблемою і може швидко стати серйозною незручністю для публічних журналістів. Саме тому важливо вміти відрізнити серйозні погрози від

порожніх. Які новини варто сприймати серйозно, а які можна сміливо ігнорувати?

1. Прояснити ситуацію та зрозуміти погрозу

Що є реальною, а що порожньою погрозою?

Для цього немає загального правила, але є чіткі вказівки. Твіт опубліковано з акаунту, який розсилав погрози різним користувачам? Чи погрозу надіслав бот? Чи була погроза адресована конкретно, навіть поштою? Або вона випадковим чином потрапила до кількох одержувачів? Чи йдеться в погрозі, що «вас знайдуть»? Чи містить погроза особисту інформацію, яка не є публічною? Чи вказана адреса медіа чи ваша? Чи вказані конфіденційні дані, наприклад статус стосунків чи імена ваших дітей? Чи знає злочинець, наприклад, хто, де і коли буває?

Якщо є сумніви, погрозу слід сприймати серйозно. Погане передчуття може бути достатньою причиною, щоб придивитися ближче до використаної мови, посилань на конкретну кореспонденцію або використання приватних даних, які фактично не є загальнодоступними. Розмова з людиною, якій ви довіряєте у вашому власному оточенні, може допомогти прояснити ситуацію. Щоб зрозуміти погрозу, слід разом проаналізувати, до чого вона конкретно відноситься. Важ-

ливо виявити можливу політичну мотивацію злочинців. Чи це правий екстремізм? Прорелігійний екстремізм? Чи ви маєте справу з поплічниками авторитарних режимів? Чи це переслідування? Чи використовуються в погрозі правоекстремістські та расистські формулювання? Чи стосується це певної публікації/статті? Усі ці міркування та спостереження можуть згодом допомогти в роз'ясненні ситуації. Члени сім'ї, які проживають разом, і сусіди по квартирі також (якщо можливо) повинні бути проінформовані про ситуацію. Люди, які живуть в одній і тій самій квартирі з особою, якій погрожують, також автоматично потрапляють у небезпеку.

3. Комунікація та публічність

Чи варто оприлюднювати погрозу?

Краще не треба. Якщо електронний лист із певною погрозою потрапляє до вашої власної поштової скриньки, часто трапляється наступне: швидко робиться скріншот повідомлення і виставляється у соцмережах. Далі йдуть лайки та коментарі друзів, інші користувачі репостять інформацією. Відомим людям іноді телефонують журналісти, щоб зробити репортаж про цю погрозу. Однак у багатьох випадках така форма розголосу спонукає злочинців і може дати іншим потенційним злочинцям ідеї. У минулому відомі випадки, як переслідувачів це надихало надсилати ще більше погроз. Це, у свою чергу, ускладнює

можливі розслідування стосовно початкової погрози.

Перед тим, як потерпілій особі залучати власну «публічну» спільноту, слід також розглянути ще один аспект: публікуючи листи з погрозами чи описи загрозливої ситуації, ви чітко демонструєте свою власну вразливість і те, що ситуація має на вас вплив. Тому не бажано звертатися з цим безпосередньо до громадськості. Кращими партнерами для обговорення є роботодавці, профспілки або фонди та асоціації, які підтримують журналістів і ЗМІ. Довірені особи в приватному колі друзів і сім'ї, а також у коледжі та кож можуть бути хорошими контактними особами, не створюючи публічності, яка заохочує злочинця. Обмін з довіреним колом людей допомагає взагалі зрозуміти ситуацію і, якщо необхідно, обговорити подальші заходи безпеки.

Висновок: публічність має бути останнім засобом, якого можна вжити, коли всі інші заходи не дають результатів.

Більше інформації німецькою ви знайдете в [Notfallkit für Journalist*innen in Bedrohungslagen](#)

Служба підтримки проти ненависті

У Службі підтримки проти ненависті (німецькою мовою) ми надаємо поради та інструменти, які допоможуть окремим особам і редакціям боротися з ненавистю в Інтернеті.

Це варіюється від запобіжних заходів проти мови ненависті до швидкої допомоги в гострих випадках і подальших заходів.

Обмін досвідом потерпілими журналістами

Neue deutsche Medienmacher*innen регулярно організовує зустрічі для потерпілих журналістів, які хочуть обмінятися думками з приводу нападів і мови ненависті в захищеному просторі та підтримати один одного. Якщо вас цікавлять такі зустрічі, будь ласка, зв'яжіться з info@no-hate-speech.de.

Психологічна допомога журналістам

[Selbstlaut Kollektiv](#), [Netzwerk Recherche](#) та [Dart Centre Europe](#) склали список ресурсів психологічної підтримки: <https://docs.google.com/document/d/14qxHZOCSrnQQ20Ebx7wpydyKVxRSIt4PgvgvTKvB3Vg/edit> (німецькою та англійською)

Корисні посилання – де що знайти?

Профспілки та асоціації

Deutscher Journalistenverband (DJV):
професійний союз журналісток та журналістів. Сайт: www.djv.de

Deutsche Journalistinnen- und Journalisten-Union (dju):
Німецька спілка журналісток та журналістів, є організацією всередині профспілки журналістів. Це професійна група всередині підгрупи Медіа в об'єднаній профспілці послуг (ver.di). Сайт: www.dju.verdi.de

Deutscher Fachjournalisten-Verband e.V.:
німецький союз фахових журналістів. Сайт: www.dfjv.de

Freischreiber e.V. – Berufsverband freier Journalistinnen und Journalisten:
професійна спілка вільних журналісток і журналістів. Сайт: www.freischreiber.de

Інші медійні організації

Dart Center for Journalism and Trauma
проект Школи журналістики Колумбійського університету в США із відділами та мережею по всьому світі включно з Німеччиною. Його мета – сприяти делікатному та інформованому висвітленню насильства, трагедій і конфліктів у ЗМІ. Сайт: <https://dartcenter.org/europe>

European Center for Press and Media Freedom (ECPMF):
Громадська організація, яка організовує консультації та професійне нав-

чання журналістів, які змушені були залишити свою країну через утиски чи переслідування. Сайт: www.ecpmf.eu/support-in-exile

Netzwerk Recherche e.V.:
Журналістська асоціація, яка представляє інтереси журналістів-розслідувачів, особливо тих, хто зазнає нападів за їхню критичну роботу або чия діяльність блокується. Сайт: www.netzwerkrecherche.de

Neue deutsche Medienmacher*innen (NdM):
Нові німецькі медіамайкери – це асоціація, яка виступає за різноманітність у журналістиці. Ми представляємо інтереси журналістів із небілим кольором шкіри і медіа-професіоналів із міграційним бекграундом. Будь-хто, хто поділяє наші цілі, може стати членом NdM – колеги з міграційним минулим чи без нього. Сайт: www.neuemedienmacher.de

Handbook Germany є проектом NdM. Багатомовна редакційна команда журналістів і журналісток, більшість із яких має власне міграційне походження або є біженцем/біженкою, інформує громадян третіх країн та членів інших країн ЄС вісьмома мовами (арабською, англійською, німецькою, фарсі, французькою, пушту, російською, турецькою). Також розбудовуватиметься українська сторінка.

У понад 100 статтях і відео, а також щоденних публікаціях у Facebook висвітлюються всі етапи інтеграції та життя, від запиту на притулок до

навчання, пошуку роботи, дитячого садка, житла та отримання віз. Сайт: www.handbookgermany.de/de/ukraine-info/de.html

n-ost

є європейською журналістською мережею й відкриває нові шляхи в іноземній журналістиці. Як неурядова медійна організація вона зміцнює іноземну журналістику, надаючи можливості для транснаціональних досліджень, підвищення кваліфікації журналістів і журналісток і залучає медіапрофесіоналів із різних сфер до дослідження себе та світу. Сайт: www.n-ost.org

Reporter ohne Grenzen (RSF):

Репортери без кордонів – міжнародна неурядова організація, яка виступає за свободу преси. Журналісти та журналістки, які потребують захисту та підтримки, можуть звернутися до відділу екстреної допомоги RSF: www.reporter-ohne-grenzen.de/hilfe. Службу підтримки RSF можна знайти за адресою: www.helpdesk.rsf.org

Де знайти можливості фінансування?

JX-Fund: Europäischer Fonds für Journalismus im Exil:

JX-Fund – європейські фонди для журналістів і журналісток у вигнанні допомагають медіапрацівникам швидко та гнучко продовжувати роботу одразу після того, як вони покинули зони війни та конфліктів. <https://www.jx-fund.org/>

Стипендії від репортерів без кордонів (RSF) (наразі з 2023 року).

RSF Reporting Fellowships, Rest & Refuge Fellowship, Berliner Stipendienprogramm: <https://www.reporter-ohne-grenzen.de/stipendien>

Інші коопераційні партнери RSF для стипендій: Villa Aurora: Feuchtwanger Fellowship, Hamburger Stiftung für politisch Verfolgte (Гамбурзький фонд підтримки політичних вигнанців), Zufluchtsstadt Weimar

Journalists in Residence Programm des ECPMF: <https://www.ecpmf.eu/support/journalists-in-residence/>

PEN Deutschland: Writers in Exile Programm (для письменників): <https://www.pen-deutschland.de/de/writers-in-exile/>

taz Panter Stiftung: Refugium – Auszeit Stipendium (стипендія, щоб взяти тайм-аут) <https://taz.de/Projekte/!160239/>

Школи журналістів та журналісток

Незалежно від видавництва:

ДНімецька школа журналістів та журналісток (DJS), Мюнхен, www.djs-online.de

Вільна школа журналістики (fjs), онлайн, www.freie-journalistenschule.de

Медіашкола Гамбурга, Гамбург, www.hamburgmediaschool.com

ifp – Католицька школа журналістів, Мюнхен, www.journalistenschule-ifp.de

Кельнська журналістська школа політики і економіки, Кельн www.koelnerjournalistenschule.de

Середньонімецька школа журналістики, Мітвайда www.mjs-mw.de

Zeitenspiegel-Reportageschule, школа репортажів, Ройтлінген www.reportageschule.de

З прив'язкою до видавництва: Bauer Media Academy, Гамбург, www.job-karriere.bauermedia.com/journalistenschule.html

Burda-Journalistenschule, школа журналістів Burda, Оффенбург, www.burda-journalistenschule.de

electronic media school (ems), Потсдам-Бабельсберг, www.ems-babelsberg.de

Free Tech – Axel Springer Academy of Journalism and Technology, Берлін, www.freetech.academy

Georg von Holtzbrinck-Schule für Wirtschaftsjournalisten, Школа для економічних журналістів ім. Георга Хольцбрінка, Дюссельдорф, www.holtzbrinck-schule.de

Henri-Nannen-Schule, Гамбург, www.henri-nannen-schule.de

RTL школа журналістів, Кельн www.rtl-journalistenschule.de

Усі суспільні радіостанції та канали також пропонують стажування.

Підвищення кваліфікації

Гамбурзька академія публіцистики, Гамбург, www.akademie-fuer-publizistik.de

ARD.ZDF медіаакадемія, Нюрнберг / Ганновер, www.ard-zdf-medienakademie.de

Берлінська академія репортерів, Берлін, www.reporter-akademie-berlin.de ProContent, Ессен, www.procontent.de

Академія баварської преси, Мюнхен, www.abp.de

Медіаакадемія євангелістів, Гамбург, www.evangelische-medienakademie.de

Німецька академія журналістів, онлайн, www.deutschejournalistenakademie.de

Фабрика репортерів, онлайн, www.reporterfabrik.org

datajournalism.com, онлайн, www.datajournalism.com

ВВС академія, онлайн, www.bbc.co.uk/academy

Вихідні дані

Видавець:

Neue deutsche
Medienmacher*innen e.V.
Potsdamer Str. 99
10785 Berlin
Телефон: 030-269 472 30
info@neuemedienmacher.de

У співпраці з

Редакція:

Юліан Дьорр, Ребекка Рот, Ян Швенкенбехер, Наталі Зегналова

Автори:

Олівер Еберхардт, Катаріна Якоб, Негін Бехкам, Данило Білик, Віра Блок, Ірина Чевтаєва, Арезао Найбі, Елла Шиндлер

Особлива подяка:

Тані Фрізен, Юлії Спіллан

Оформлення:

renk.studio

Редактори:

Ренате Гензель, Негін Бехкам

Переклад:

Вікторія Лісна

Ця брошура виготовлена в рамках проєкту «Збільшення різноманіття. Формування дайверсіті-компетентності в журналістиці». За дружньої підтримки

